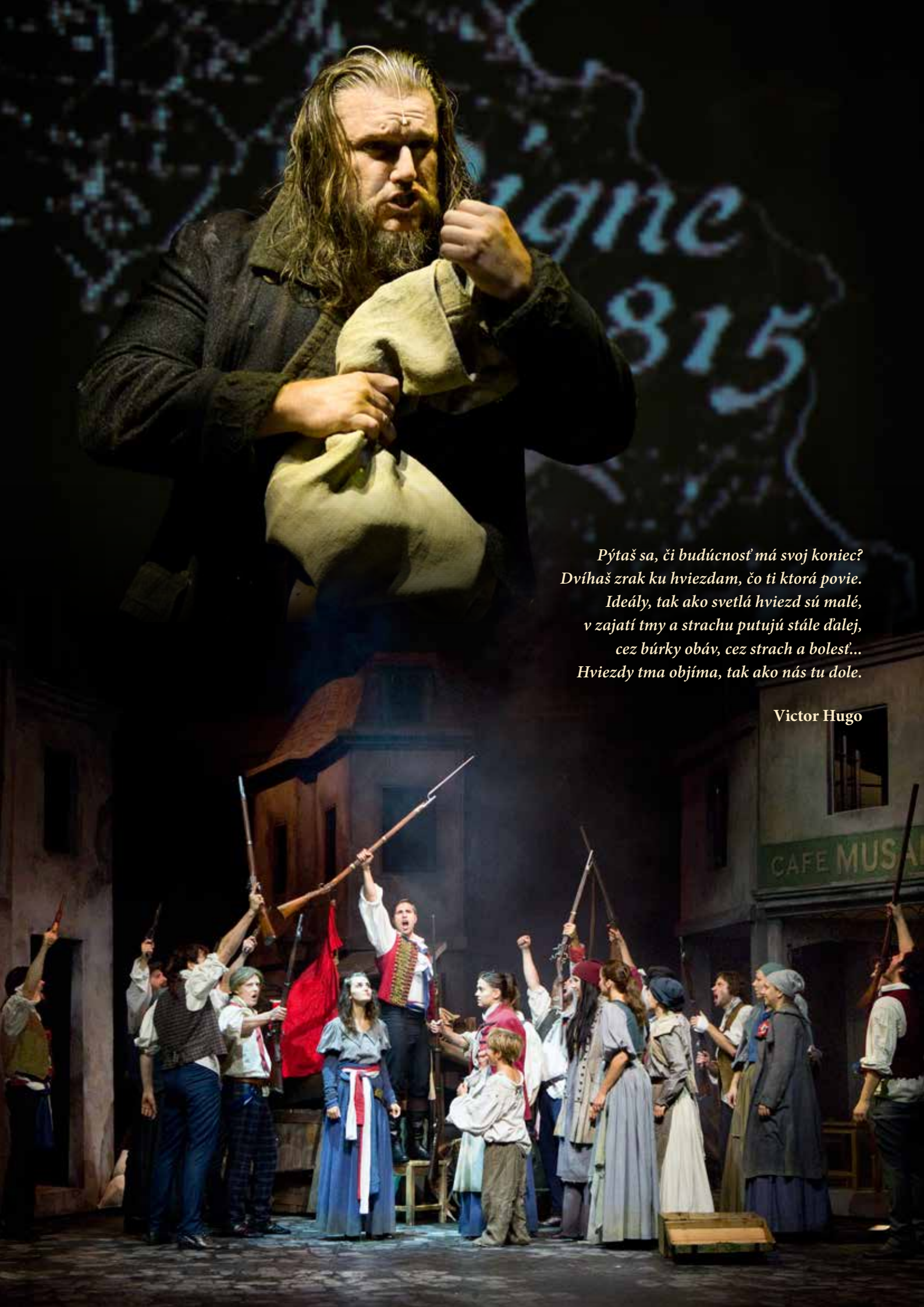

Mr. Les
Misérables
Bedári

DIVADLO
NOVÁ SCÉNA

*Pýtaš sa, či budúcnosť má svoj koniec?
Dvíhaš zrak ku hviezdám, čo ti ktorá povie.
Ideály, tak ako svetlá hviezd sú malé,
v zajatí tmy a strachu putujú stále ďalej,
cez búrky obáv, cez strach a bolesť...
Hviezdy tma objíma, tak ako nás tu dole.*

Victor Hugo

Divadlo Nová scéna v spolupráci so spoločnosťou
CAMERON MACKINTOSH
predstavuje novú produkciu
od BOUBLILA a SCHÖNBERGA.

Les Misérables Bedári

Muzikál od **ALAINA BOUBLILA** a **CLAUDEA-MICHELA SCHÖNBERGA**
na základe románu **VICTORA HUGA**

Hudba: **CLAUDE-MICHEL SCHÖNBERG**

Anglické texty: **HERBERT KRETZMER**

Originálny francúzsky text: **ALAIN BOUBLIL** a **JEAN-MARC NATEL**

Doplňkový materiál: **JAMES FENTON**

Adaptácia: **TREVOR NUNN** a **JOHN CAIRD**

Originálne orchestrácie: **JOHN CAMERON**

Nové orchestrácie: **CHRISTOPHER JAHNKE,**
STEPHEN METCALFE a **STEPHEN BROOKER**

Réžia: **MARIE ZAMORA**

Prezentované na základe dohody s Music Theatre International (Europe) a spoločnosťou
CAMERON MACKINTOSH LTD.

Prebásnenie textov piesní
Réžia a scénická koncepcia
Kordinácia scénických prvkov
Hudobná supervízia
Hudobné naštudovanie
Dirigenti
Zbormajster
Korepetície
Úprava partitúr
Scéna
Návrhy kostýmov
Kostýmy
Choreografia
Asistentka choreografie
Svetelný design
Projekcie
Asistent réžie
Pomocná réžia a produkcia
Preklad

Ján Štrasser
Marie Zamora
Gabriela Petráková
Marie Zamora
Iveta Weis Viskupová, Jakub Žídek a Peter Valentovič
Peter Valentovič a Jakub Žídek
Iveta Weis Viskupová
Matúš Ferko, Iveta Weis Viskupová, Dušan Šujan
Juraj Slovík
Petr Hloušek
Ludmila Várossová
Adriena Adamíková
Ján Ševčík
Natália Cipárová
Matúš Gazdík a Gabriela Petráková
Erik Bartoš
Lukáš Pavlásek
Hana Zimmermannová
Katarína Labajová - Pokorná

73. divadelná sezóna – 2019/2020
generálna riaditeľka
riaditeľ umeleckého súboru

Ingrid Fašiangová
Karol Čalik

SLOVENSKÉ PREMIÉRY 20. A 21. SEPTEMBRA 2019

Predstavenie vedie
Príprava výroby a technickej realizácie scény
Organizačná spolupráca pri výrobe scény
Vedúci technickej prevádzky
Vedúci stavby scény
Stavba scény

Scénické svetlo

Scénický zvuk
Masky

Parochne
Garderóba

Rekvizity
Výtvarná spolupráca
Výroba rekvizít
Vedúca výroby
Výroba
Na výrobe kostýmov spolupracovali

Výroba scény a scénických doplnkov
Technicko-prevádzkové a výrobné zložky

Dagmar Gučmanová/Marcel Mondočko

Marius Krištofovič

Štefan Ondica

Juraj Adamko

Martin Novák

Míchal Hupka, Martin Baláž, Patrik Buzáši, Erik Gajdoš, Pavol Hanakovič, Lukáš Jenča, Kamil Kollár, Viliam Kováčik, Míchal Kúdela, Roman Stacha, Max Veselský

Štefan Friedl, Ondrej Strašífták, Samuel Duša, Norbert Dovičovič, Ladislav Pecha, Lukáš Belovič

Peter Karaffa, Tomáš Laco, Lukáš Rudzan, Peter Švec

Mária Biháriová, Jana Privitsová, študentky Strednej umeleckej školy scénického výtvarníctva pod vedením Elišky Horvátovej

Martin Blizniak

Jarmila Ťažká, Eva Beňová, Zlatica Hujbertová, Zuzana Luptáková, Viera Kačiaková, Jana Zlochová

Míchal Sitko, Veronika Sládečková, Andrea Prextová

Lea Šáryová

Martin Hájek

Valéria Čambálová

Zuzana Krčová, Viera Mifkovičová, Peter Šaš, Vladimír Katona

Irena Fríbortová, Radovan Molec, Tomáš Ambra, Angela Kollerová,

Marta Kralovičová, Ľubica Chlebovcová, Alena Lehocká,

Dagmar Jablonská, Zuzana Ferková, Sylvia Švorcová,

Bronislava Tummová, Daniela Klimantová, Daniela Augustínová

DESTIN a.s. Čachtice

pod vedením Mariusa Krištofoviča

Obsadenie

Jean Valjean

Titusz Tóbisz

Javert

Jiří Daniel / Lukáš Vlček

Fantina

Veronika Prášil Gidová

Thènardier

Jaroslav Rusnák / Igor Šimeg

Thènardierka

Katarína Hasprová /

Marta Kurčík Potančoková

Marius

Peter Makranský / Dárius Koči

Enjolras

Patrik Vyskočil

Cosetta

Michaela Baladová Danielová /

Alžbeta Bartošová

Eponina

Lenka Machciníková /

Vendula Příhodová

Biskup z Digne

Marcel Mondočko / Miroslav Šufliarsky

Gavroche

Maroš Bañas / Max Rosa

malá Cosetta

Ester Haňdiaková / Lima Prágerová /

Karolína Tkáčová

malá Eponina

Ester Haňdiaková / Lima Prágerová /

Karolína Tkáčová

Lesgles

Erik Holovka / Adam Živnústka

Joly

Tomáš Dedič / Adam Jančina

Grantaire

Erik Michálek

Combeferre

Libor Matouš / Adam Živnústka

Courfeyrac

Milan Šimek / Filip Čechovič

Prouvaire

Filip Čechovič / Martin Janšák

Predák vo fabrike

Marcel Mondočko / Miroslav Šufliarsky

Feuilly

Andrej Vancel

Claquesous

Michal Stahl

Babet

David Árva

Montparnasse

Ondrej Lenárth

Brujon

Lukáš Pavlásek

Majordómus

Patrik Vyskočil

Bamatabois

David Árva

Pasák

Adam Jančina / Tomáš Dedič

Madam Baptiste (sestra biskupa)

Jana Lieskovská

Madam Magloire

Petra Gažíková Lángová

Ženy company

Jana Lieskovská, Alena Korekáčová,

Katarína Jurdová, Kristína Vrecková,

Alžbeta Alakšová, Natália Kóšová,

Petra Gažíková Lángová,

Katarína Rajnicová, Milena Majerová

muzikál sprevádza

SYMFONICKÝ ORCHESTER

SLOVENSKEHO ROZHLASU

a

Gitara

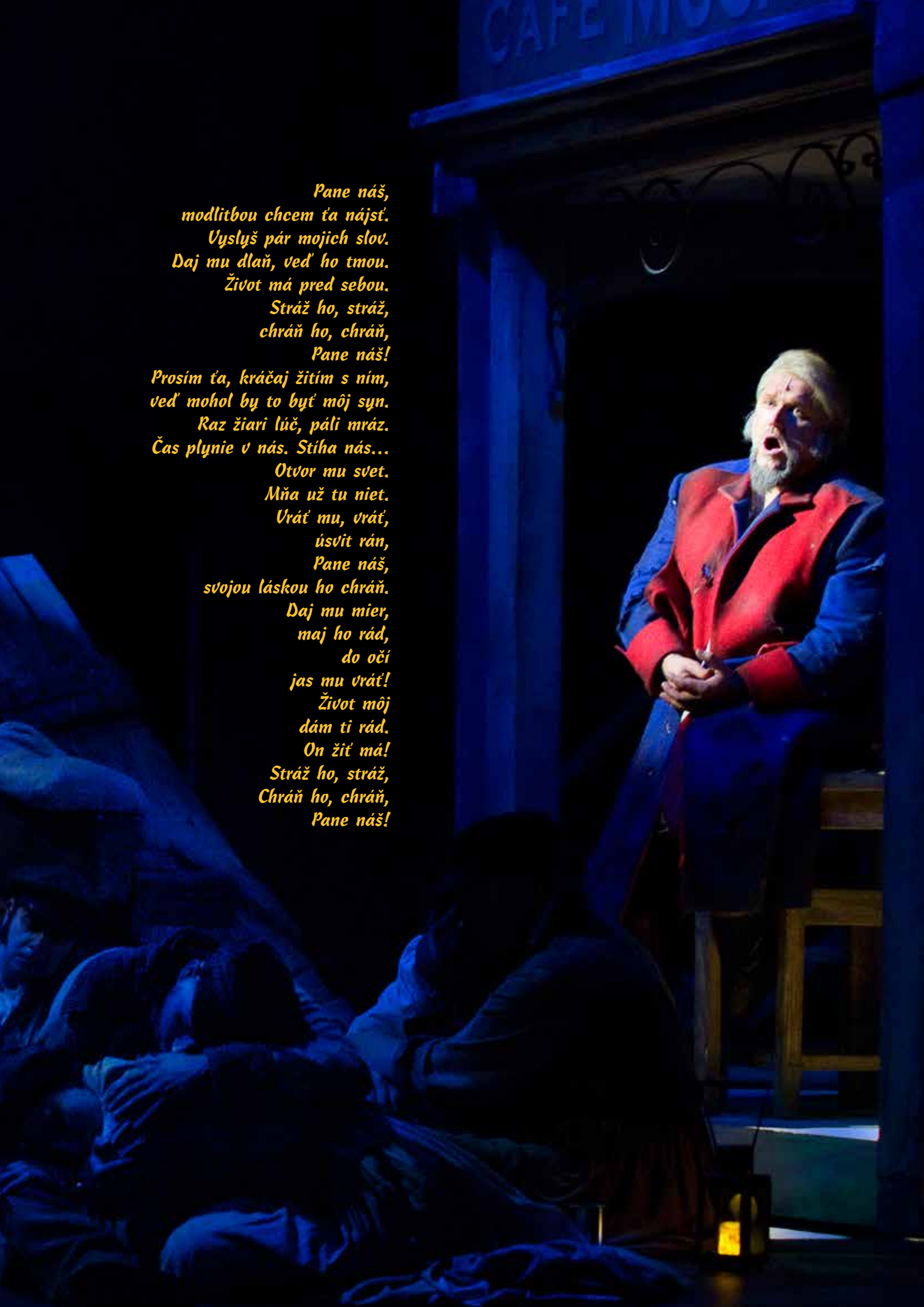
Ľuboš Brtáň / Juraj Halaška

Klávesy

Matúš Ferko / Dušan Šujan

Erik Dimitrov / Remigius Klačanský

*Pane náš,
modlitbou chcem ťa nájsť.
Vyslyš pár mojich slov.
Daj mu dlaň, ved' ho tmou.
Život má pred sebou.
Stráž ho, stráž,
chráň ho, chráň,
Pane náš!
Prosím ťa, kráčaj žitím s ním,
ved' mohol by to byť môj syn.
Raz žiari lúč, páli mráz.
Čas plynie v nás. Stíha nás...
Otvor mu svet.
Mňa už tu niet.
Vráť mu, vráť,
úsvit rán,
Pane náš,
svojou láskou ho chráň.
Daj mu mier,
maj ho rád,
do očí
jas mu vráť!
Život môj
dám ti rád.
On žiť má!
Stráž ho, stráž,
Chráň ho, chráň,
Pane náš!*

Ctení diváci,

vítame vás na predstavení svetových veľikánov. Nesmrteľný román Victora Huga *Bedári*, vo fenomenálnej muzikálovej podobe autorov Alaina Boublila a Clauda-Michela Schönberga, uvádzame na Slovensku po prvýkrát.

Svetová premiéra *LES MISÉRABLES* sa uskutočnila v Paríži, už takmer pred štyridsiatimi rokmi, v roku 1980. Dnes sa majstrovsky spracovaný príbeh Jeana Valjeana hrdí viac než stovkou medzinárodných prestížnych ocenení.

Od roku 1985, kedy *Bedárov* uviedol Cameron Mackintosh v Londýne, táto jedinečná syntéza emotívnej hudby s bravúrnymi textami nepretržite znie zo všetkých kútov zemegule. Divadlo Nová scéna sa tak teraz pripája k 52 krajinám a 22 jazykovým variantom celosvetovo najdlhšie uvádzaného titulu vôbec. A vy, milí diváci, sa pripájate k 70 miliónom divákov, ktorí tomuto legendárnemu muzikálu tleskali.

Dopracovať sa k výslednému tvaru tejto veľkolepej realistickej dobovej inscenácie sa však spája aj so zdĺhavým a mimoriadne náročným prípravným procesom, počas ktorého nám mnohokrát do spevu nebolo. V jednom predstavení hrá 35 účinkujúcich v rôznych hereckých rolách. Spoluúčinkuje 25-členný orchester. Výpravný muzikál sa skladá zo 49 obrazov s množstvom scénických prestavieb a kostýmových prevlekov. Navrhlo a vyrobilo sa neuveriteľných 280 kostýmov.

Trojhodinové predstavenie udržiava v chode 42-členný tím javiskových technikov, garderobierok, rekvizitárov, maskérov, zvukárov, osvetlovačov, inšpicientov a asistentov.

Novou premiérou mierime na Olymp muzikálovej tvorby. Našou snahou je presvedčiť vás, že *BEDÁRI* sú skutočne jedným z najlepších muzikálov nielen storočia, ale všetkých čias. Veríme, že emocionálna vlna neuveriteľnej sily, ktorá sa valí z tohto diela, vám rozbúši srdce a oči zaleje slzami.

Nech láska žiari v nás!

Ingrid Fašiangová

generálna riaditeľka Divadla Nová scéna

ALAIN BOUBLIL

libreto, kniha a pôvodné texty piesní

Alain Boublil je autorom libriet a textov piesní k muzikálom Francúzska revolúcia, Bedári, Miss Saigon, Martin Guerre a Pirátska kráľovná, na ktorých spolupracoval s Claudom-Michelom Schönbergom. Je taktiež autorom muzikálu Marguerite s hudbou Michela Legranda. Podielal sa na scenári filmu Bedári, ktorý vyhral Zlatý glóbus a bol nominovaný na Oscara. Je autorom/textárom rozprávkového muzikálu s piesňami ABBY Abacadabra, divadelnej adaptácie filmu Demyho/Legranda Les Demoiselles de Rochefort, ako aj autorom divadelných hier Denník Adama a Evy a Manhattan Parisienne, ktorá bude čoskoro opätovne uvedená s novým názvom. Boublil napísal ocenený francúzsky román Les dessous de soi. Medzi jeho početné ocenenia patria dve ceny Tony, dve ceny Grammy, dve ocenenia Victorie de la Musique, cena Molière Award za Bedárov, cena Evening Standard Drama Award za Miss Saigon, cena Laurencea Oliviera za dielo Martin Guerre a New York Chapter Honors Grammy za významný prínos pre umeleckú spoločnosť. V roku 2016 boli Boublil a Schönberg laureátmi výročnej slávnosti New York Pops v Carnegie Hall, kde oslávili 40-ročnú spoluprácu. Boublil žije v New Yorku so svojou manželkou, herečkou/speváčkou Marie Zamora a je otcom štyroch synov.

CLAUDE-MICHEL SCHÖNBERG

hudba

Claude-Michel Schönberg sa narodil maďarským rodičom v roku 1944. Svoju kariéru začal vo Francúzsku ako spevák, spisovateľ a producent populárnych piesní. V spolupráci s Alainom Boublilom napísal a zložil Francúzska revolúciu, Bedárov, Miss Saigon, Martin Guerre a Pirátsku kráľovnú. V roku 2008 bol v Divadle Haymarket v Londýne uvedený jeho muzikál Marguerite, na ktorom spolupracoval s Alainom Boublilom, Michelom Legrandom a Herbertom Kretzmerom. Claude-Michel dohliadal na zahraničné produkcie a spolupracoval na niekoľkých medzinárodných hudobných albumoch jeho predstavení. V roku 2001 zložil prvú baletnú partitúru Búrlivé výšiny, ktorú premiéroval Northern Ballet v roku 2002. Jeho balet Kleopatra, ktorý bol uvedený v roku 2011, predstavoval druhú spoluprácu s Davidom Nixonom a bol jeho siedmou dokončenou partitúrou. V roku 2012 sa Claude-Michel podielal na scenári a hudbe k filmovému muzikálu Bedári. Jeho predstavenia vyhrali v priebehu rokov početné ocenenia, najnovšie získal ocenenie publika WhatonStage za najlepšiu show vo West Ende a najlepší „revival“ muzikálu za londýnsku produkciu Miss Saigon. Víťazi Zlatého glóbu nominovaní na Oscara a víťazi Grammy, Schönberg a Boublil, boli laureátmi výročnej slávnosti New York Pops v Carnegie Hall, kde oslávili 40-ročnú spoluprácu. Pán Schönberg bol menovaný za hosťujúceho profesora súčasného divadla na St. Catherine's College na Oxfordskej univerzite – miesto financované Mackintoshovou nadáciou – a teraz je jej emeritným členom. Je čestným členom Kráľovskej hudobnej akadémie, na ktorej pôsobí ako hosťujúci profesor. Claude-Michel Schönberg sa v roku 2003 oženil s anglickou balerínou Charlotte Talbotovou. Je otcom jedného syna a dvoch dcér.

MARIE ZAMORA

réžia a hudobná supervízia

Po získaní prvej ceny na Conservatoire National de Musique de Paris nastúpila Marie do roly Cosette v parížskej produkcii Les Misérables. Medzi jej ďalšie hlavné úlohy patria Kate v Kiss Me, Kate, Chairy v Barnume a Sina Marnis v Pirandello's Les Nouvelles de Sicile. Marie hrala postavu Evy v pôvodnej newyorskej produkcii Manhattan Parisienne a rovnako aj v Londýne v The Other Palace Andrew Lloyd Webbera. Marie vystupovala ako hosťujúca sólistka na celosvetových koncertných turné Michela Legranda. Samostatne koncertovala v Joe's Pub a LFNY v New Yorku. Marie a hviezdy z Broadway oslávili s New York Pops v Carnegie Hall 40 rokov spolupráce Alaina Boublila a Clauda-Michela Schönberga. Marie taktiež účinkuje v Do You Hear the People Sing. Ide o symfonický koncert diel Boublila a Schönberga, s ktorým vystupujú po významných koncertných sieňach v Spojených štátoch a na Ďalekom východe. Predstavila sa aj ako kráľovná Marie-Antoinetta na koncerte v Chicagu, kde v svetovej premiére uviedli anglickú verziu diela Boublila a Schönberga, La Révolution Française. Marie hrala s Normom Lewisom v ocenenom filme Garyho Nadeaua, Pizza Verdi. Je spoluautorkou a režisérkou produkcie Marguerite v Českej republike spolu s Michelom Legrandom a Alainom Boublilom. Je autorkou nového pripravovaného filmu Aurora.

Prvé dejstvo

Prológ – 1815 V Digne

Po 19 rokoch na galejách je Jean Valjean na úteku. Ale aj na slobode je len vyvrhelom. Stretáva jediného človeka, ktorý sa k nemu správa ľudsky, a to je biskup v Digne. Jean ovplyvnený svojím trpkým osudom sa mu však odmení krádežou rodinného striebra. Valjeana zadrží polícia, ale pri vyšetrovaní sa biskup nad ním zľutuje a neprehradí, že striebro Jean ukradol. Dosvedčí, že ho získal od biskupa ako dar. Ohúrený z dobroty biskupa sa Valjean rozhodne úplne zmeniť svoj život.

1823 MONTREUIL – SUR MER

Prešlo osem rokov a Jeanovi Valjeanovi sa zmenil osud. Teraz sa volá Monsiuer Madelein. Vypracoval sa na fabrikanta a dokonca sa stal aj starostom mesta. Jedna z robotníčok v jeho fabrike, Fantine, vychováva v tajnosti nemanželské dieťa. Odhalí ju jedna žena a Fantine, ako usvedčená slobodná matka, končí na dlažbe ponechaná osudu. Keďže nemá z čoho platiť lieky pre chorú dcéru, predá svoj náhrdelník a speňaží aj vlasy. Napokon sa stáva prostitútkou. Po čase sa nechtiac dostane do fyzického konfliktu s násilníckym zákazníkom a neprávom jej hrozí väzenie. Vtedy zakročí samotný starosta mesta, Monsiuer Madelein, ktorý ju namiesto do cely posielal na ošetrovanie do nemocnice. Usilovný a neoblomný policajt Javert, ktorý sa stále snaží dolapiť väžňa s číslom 24601 a menom Jean Valjean, vymyslí leš a označí za neho neznámeho človeka, ktorého chce aj odsúdiť. Pravý Jean Valjean nevie uniesť predstavu, že by mal byť zatvorený namiesto neho nevinný človek a napokon na súde priznáva svoju pravú identitu. Znovu sa mu podarí pred Javertom utiecť, stihne však ešte umierajúcej Fantine v nemocnici slúbiť, že sa postará o jej dcéru Cosette.

1823 MONTFERMEIL

Cosette zatiaľ žije v rodine u vypočítavých Thénardierovcov, ktorí ju zneužívajú ako otrokyňu a ponížujú aj pred očami ich dcéry Eponiny. Jean Valjean ju od tejto rodiny vykúpi a ukryje sa s ňou v jednom parížskom kláštore.

1832 PARÍŽ

Ubehlo deväť rokov. V meste vládne dusná atmosféra, lebo populárny vodca, generál Lamarque, jediný člen vlády, ktorý vedel prejaviť pochopenie pre mestskú chudobu, bol prinútený podať demisiu.

Pouličná tlupa vedená Thénardierovcami, bývalými opatrovatelmi Cosette, sa vydá Valjeana a svoju bývalú zverenkyňu hľadať. Podporujú policajta Javerta, ktorý neprestáva poľavovať v hľadaní Valjeana.

Dcéra Thénardierovcov, Eponina, stretáva mladého študenta Mariusa, do ktorého sa zaľúbi.

Mestom sa šíri správa o smrti generála Lamarqua. Politicky orientovaní študenti vyrážajú do ulíc, aby vyvolali revolúciu. Cosette sa zamiluje do Mariusa a zdieľa s ním aj jeho politické presvedčenie.

Eponina sa snaží zabrániť Thénardierovcom, aby vykradli dom Valjeana. Valjean sa domnieva, že jeho dom obliehajú ľudia samotného policajta Javerta a presvedča Cosettu, aby ušli z mesta.

Druhé dejstvo

Študenti sú pripravení stavať barikády. Marius pochopí, že Eponina sa chce zúčastniť povstania po jeho boku, on ju ale posielá s odkazom o sebe za Cosette. Eponina sa stretáva s Valjeanom. Ten sa od nej dozvie, čo sa deje s Mariusom.

Valjean sa rozhodne pripojiť k revolucionárom.

Barikády stoja a revolucionári sa odmietajú podriaďovať varovaniám, že keď neustúpia, budú zabití.

Do tejto situácie prichádza Javert v roli policajného špióna.

Eponina, vedená hlbokou náklonnosťou k Mariusovi, sa vracia späť na barikády. Pri návrate zranená umiera, no ešte pred smrťou stihne Mariusovi vyznať lásku.

Valjean pri hľadaní Mariusa natrafí na Javerta. Pri potýčke s ním má jedinečnú šancu na to, aby sa ho ako svojho úhlavného nepriateľa zbavil, ale necháva ho nažive.

Rebelujúci študenti sú v noci zahalení tmou, tichom a preniká do nich neistota.

Jean Valjean prosí Boha, aby pri útoku vojska Marius zostal nažive.

Na druhý deň skoro ráno všetci rebeli zomierajú.

Valjean zúfalo hľadá medzi mŕtvymi Mariusovo telo. Pritom stretáva Thénardiera, ktorý bezcitne okráda mŕtvolu. Valjean napokon Mariusa nachádza a zistí, že je len v bezvedomí. Odnesie ho na ošetrovanie do nemocnice. Opäť sa dostáva do stretu s Javertom. Tentokrát má prevahu on, ale napokon sa rozhodne Jeana Valjeana ponechať na slobode. Keď na Javerta doľahne fakt, že zľutovaním nad Valjeanom porušil zákony, pácha samovraždu skokom do Seiny.

Marius sa preberá k vedomiu pri milovanej Cosette, zatiaľ však netuší, kto bol jeho záchrancom.

Valjean opúšťa zamilovanú dvojicu, ale ešte predtým Mariusovi odhalí, aký bol v minulosti jeho osud.

Počas svadby Mariusa a Cosette sa Thénardierovci snažia Mariusa citovo vydierať a Jeana Valjeana označujú za zlodca. Ako dôkaz ukazujú vraj ním ukradnutý prsteň, ktorý však odcudzil sám Thénardier, keď na smrteľnom poli okrádal rebelov. Marius si uvedomuje, že je to jeho vlastný prsteň a napadne mu, že to musel byť sám Jean Valjean, ktorý sa odhodlal vyniesť jeho zranené telo spod barikád.

Marius a Cosette prichádzajú na návštevu k umierajúcej Jeanovi Valjeanovi. Vtedy si Cosette od neho vypočuje celý svoj životný príbeh.

Les Misérables

Bedári

Život Victora Huga

- Narodil sa v r. 1802 ako syn napoleonského vojaka.
- Študuje vedu, čas si však kráti písaním poézie.
- Ako pätnásťročný vyhráva niekoľko súťaží v písaní básní, za ktoré neskôr získa kráľovské vyznamenanie.
- V r. 1822, jeden a pol roka po smrti jeho matky, sa rozhodne oženiť. Robí tak z dôvodu matkinej nevhôle k jeho vyvolenej, Adèle Foucherovej.
- V tom istom roku debutuje zbierkou básní Ódy a rozličné básne (Odes et poésies diverses).
- Po roku 1826 prestáva vo svojich básňach ospevovať kráľa Karola X. a svoj obdiv presmeruje na Napoleona III.
- V r. 1827 vydáva svoju prvú hru Cromwell.
- V r. 1830 je uvedená na javisko jeho najpopulárnejšia hra - Hernani.
- V r. 1831 vydáva úspešný román Chrám Matky Božej v Paríži.
- Po páde monarchie sa Hugo stáva veľmi populárny a zároveň aj bohatý.
- V r. 1845 získava od Ľudovíta Filípa šľachtický titul Pair de France. Začína písať Bedárov.
- Po revolúcii v r. 1848 bol zvolený do francúzskeho parlamentu. Spočiatku bol stúpencom Napoleona III., no neskôr začína proti nemu brojiť.
- Victor Hugo sa postupne radikalizuje, bojuje na barikádach s povstalcami.
- Roku 1851 odchádza do exilu. Následne sú jeho diela vo Francúzsku zakázané.
- V roku 1862 vychádza Hugovi najslávnejší román Bedári (Les Misérables).
- Do rodnej krajiny sa vracia až v roku 1870, po porážke Napoleona III. pruskými vojskami. Stáva sa za svoj predchádzajúci postoj veľmi obľúbený a v roku 1875 je opäť zvolený do parlamentu.
- V r. 1885 Victor Hugo zomiera. Pochovaný je v hrobke parížskeho Pantheónu.

*Eud hladuje, ľud mrzne. Bieda ho doháňa k zločinu
alebo k neresti, podľa toho, akého je pohlavia.
Majte súcit s ľudom, ktorému galeje berú synov
a nevestince dcéry. Máte priveľa trestancov, máte priveľa
neviestok... Zle liečite túto chorobu...
Platom svojich osemdesiatich katov zaplatíte šesťsto
učiteľov. Školy pre deti, dielne pre chlapcov.
Dobrá výchovu ľudu! Hlava človeka z ľudu je problém.
Táto hlava je plná užitočných semien...
Pestujte, vzdelávajte, obrábajte, osvecujte, umravňujte
a zužitkujte túto hlavu človeka z ľudu.
Potom nebude treba, aby ste ju stínali.*

Victor Hugo
Claude Gueux, 1834

Ľudia zahnaní do extrém, na okraj svojich možností, vyvršia sa na akejkol'vek bezbrannej osobe, ktorá im vojde do cesty. Práca a prostriedky, strava a teplo domova, odvaha a dobrota, všetko je pre nich už načisto stratené. Denné svetlo sa mení na tieň a príšerné temno sa im votrie hlboko do srdca. Predchnutý takouto temnotou človek zneužíva aj krehkosť ženy a bezbrannosť dieťaťa a neváha im ublížiť. Nastáva čas hrôzy, ktorá nemá hraníc, zločin nabera silu, priester a čas. Skaza, odpor a ohavnosť ukazujú svoju pravú pochmúrnú tvár. Len málokedy ten, ktorý tak spoločensky a duševne poklesol, neupadne do ešte hlbšej temnoty. Napokon dôjde do stavu, kde sa nešťastie a poníženie spolčia do jedného uceleného osudového zlého sveta. To sú BEDÁRI – vydedenci, veční smoliari.

Doba Victora Huga

Životné podmienky francúzskej chudoby na začiatku devätnásteho storočia boli nepredstaviteľne zlé. V snahe konkurovať viac rozvinutému britskému priemyslu francúzski fabrikanti vyplácali mzdy nedostatočné pre dôstojný život. Väčšina výrobní a manufaktúr bola vybudovaná v domácich chalupárskych dvoroch, takže akákoľvek snaha o odborársky nátlak na zvýšenie miezd bola nepatrná. Najúspešnejšie odvetvia francúzskeho priemyslu boli výroba jemného luxusného textilu, ako napríklad výroba ozdobných čipiek a stúh, a k tomu sa ešte pridružoval porcelán a výroba nábytku. Chudobní robotníci pracovali aj osemnásť hodín denne, aby dreli na dekoráciu bohatých a na skrášľovanie ich obydlia.

Pred nástupom kráľa Ľudovíta Filipa Orleánskeho, ktorý vládol od roku 1830 do roku 1848, imidž monarchie spočíval v tom, že vytvoril mechanizmus na výber prostriedkov od chudobných na obohacovanie bohatých. Z tohto vyústila celková dezilúzia, ktorej vyvrcholením bola revolúcia v roku 1830. Počas tzv. „troch slávnych dní“ v júli 1830 vyrástli na uliciach Paríža barikády a Karol X. bol zosadený z trónu. Tým sa skončilo obdobie monarchie nastolenej po rokoch Napoleonskej nadvlády.

Robotníci vyvolali revolúciu, ale výhody pripadli strednej triede. Keď aristokracia ustúpila z vládnych pozícií, buržoázia sa chopila aktivity a ustanovila „svojho“ kráľa, Luisa Philippa, ktorý sa akože „náhodou“ prechádzal po Paríži v obleku bohatého bankára. Nato sa ujal vlády a vyslúžil si prezývku „dáždnikový kráľ“. Mottom tej doby bolo enrichissez - vous (staň sa bohatým) a bohatí sa podľa toho aj riadili. Vláda Ľudovíta Filipa odmietala zasahovať do zaužívaných pravidiel, a tak robotníci pre zvýšenie svojich miezd a zlepšenie pracovných podmienok opäť zaplnili ulice. Štát vtedy zasiahol plnou silou a za použitia polície aj armády protestnú snahu rozmetal.

*Chcem byť s ním!
On stále vo mne dýcha!
Nevadí, že žijím ilúzie.
Srdce mám a v ňom vždy vítaný je,
hoc viem, že budem blúdiť mestom
sama tisíckrát!*

*Búrnu pieseň spieva ľud!
V hlase mu dýcha vzdor a zlosť!
Čujte tú búrnu pieseň, tú, čo hlása:
útrap máme dost!
Áno, vášňou znie náš hlas.
Viera a nádej v ňom dnes znie,
že všetky ďalšie rána už budú nádherné!*

O Victorovi Hugovi a o jeho „Bedároch“

Veľké diela nerodia sa vždy z veľkých zámerov. Keď sa Victor Hugo okolo roku 1828 priberal zbierať látku k tomuto dielu, ani netušil, že sa mu postupom času rámec príbehu o niekoľkých postavách rozrastie na dielo mohutných, až kolosálnych rozmerov, ktoré sa stane jedným z najrozsiahlejších a zároveň najzávažnejších románov svetovej literatúry vôbec.

Pôvodný zámer Bedárov bol skromný. Okolo roku 1828 Victora Huga zaujala drobná príhoda, ktorá sa stala monsignorovi de Miollis, digneskému biskupovi. Raz podvečer roku 1806 zavítal do jeho domu prepustený galejník Pierre Maurin, ktorý márne hľadal v mestečku nocľah. Biskup, ľudomil, ho láskavo prijal, pohostil i prenocoval a keď mu galejník porozprával, že ho roku 1801 odsúdili na päť rokov galejného žalára len preto, že sa vlámal do pekárne a ukradol chlieb pre sestričných sedem hladujúcich detí, biskup sa postaral aj o jeho budúcnosť. Bratovi generálovi napísal odporúčajúci list pre bývalého trestanca, Pierre Maurin sa stal ošetrovateľom v armáde a bývalý vyhostenec si udatnosťou a statočnosťou napokon získal generálov obdiv.

Túto príhodu o galejníkovi a biskupovi Victor Hugo zrejme zamýšľal spracovať v dvojväzkovom románe Biedy (Les Misères), na ktorý roku 1832 uzavrel zmluvu s parížskym vydavateľstvom Renduela a Gosselina. No prudké literárne boje, poézia, dramatická tvorba, ako aj iné všestranné podujatia odvedli Victora Huga od zamýšľaného diela a k svojmu galejníkovi a biskupovi sa Victor Hugo vracia až 17. novembra 1845. Plné dva roky a tri mesiace pracuje na svojom románe a téma ho tak zaujala, že si zaumienil, ako doslovne napísal, „obedovať celé dva mesiace až o deviatej večer, aby predĺžil svoje pracovné dni“. Román sa mu zrejme rozrastal, prvotná epizódka sa skombinovala s novými epizódkami a do 21. februára 1848 Victor Hugo napísal zhruba štyri časti dnešného románu Bedári, ktorý v tých časoch niesol ešte názov Biedy. Z Pierra Maurina stal sa najprv Jean Tréjean, neskôr Jean Vlajean a napokon Jean Valjean. Z biskupa Miollisa stal sa biskup Myriel a pribudli aj nové postavy: Fantine, Cosette, Gavroche, Marius.

Februárová revolúcia roku 1848 pristihla Victora Huga v plnej práci na tomto románe, no veľké prevratné udalosti tohto roku, ale i ďalších rokov, odvedli Huga od románu. Dostáva sa k nemu až roku 1860, no potom sa mu už venoval cele, a to s podobným zápalom, ako v rokoch pred Februárovou revolúciou. V období 1860 – 1862 Victor Hugo zrevidoval, doplnil i skorigoval celý dovtedajší rukopis svojho románu, dopísal jeho piatu časť, znovu bedlivo zväžil celú jeho ideovú nosnosť a 26. mája 1862 dielo definitívne dokončil.

Inkubačná lehota tohto románu, nazvaného napokon Bedári (Les Misérables), trvala teda vyše tridsať rokov. Začal si k nemu zbierať látku ako mladík, načrtnol ho v mužnom veku a dokončil ho ako stavec. Venoval mu najviac času, najviac práce, najviac štúdia a možno i najviac svojho básnického zápalu. Chcel napísať román o „bedárovi“ a „biede“, no napokon napísal román o „bedároch“ a „biedach“ celého svojho storočia. „Rozmery sú tu nesmierne, keďže je v diele celý kolos Človek. Preto tie veľké obzory, otvorené na všetky strany. Horstvo musí mať vzduch,“ napísal doslovne vydavateľovi Lacroixovi v liste 20. marca 1862. A o pár dní nato si zapísal do svojho zápisníka: „Som presvedčený, že táto kniha bude jedným z hlavných vrcholov, ak nie hlavným, môjho diela.“ (23. marca 1862)

Jozef Felix

najvýznamnejší slovenský romanista, literárny vedec, kritik a prekladateľ

doslov k románu Bedári, rok vydania 1964

*V literatúre som za veľké proti malému,
a v politike som za malých proti veľkým.*

Victor Hugo

*Chlapci, odpustte mi prosím,
že ja žijem, kým vy nie.
Na čas, keď sme boli spolu,
myslieť je mi súdené.
Všade vaše tiene vidím,
chcem si s vami posediť.
Prázdne stoličky a stoly...
Nikoho z vás už tu niet.
Odpovede márne hľadám,
píšem odkaz do dejín.
Prázdne stoličky a stoly
vidím, vás však nevidím.*

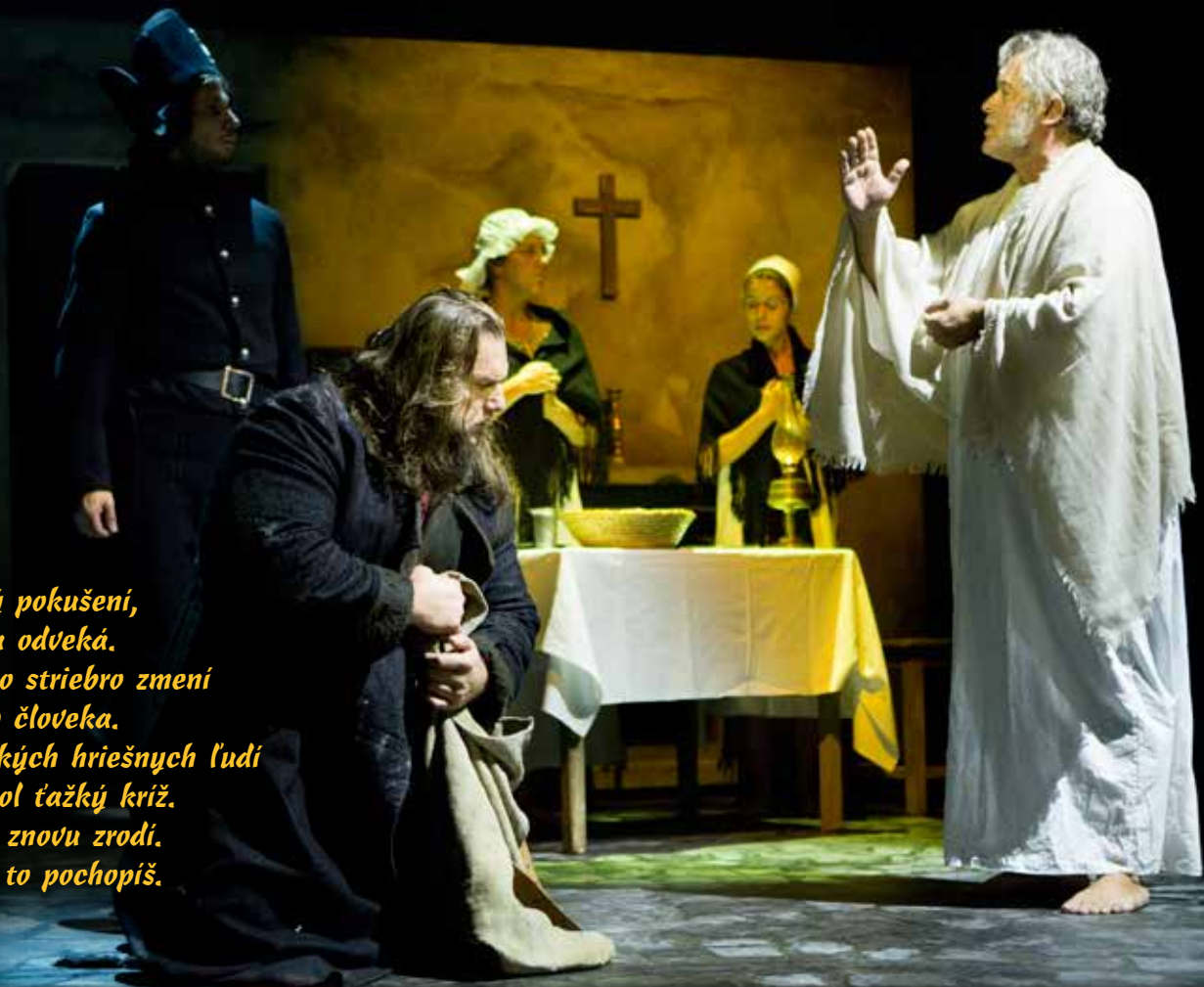

*Svet je plný pokušení,
je to pravda odveká.
Nech ťa toto striebro zmení
na čestného človeka.
Za nás všetkých hriešnych ľudí
Kristus niesol ťažký kríž.
Jeho krv ťa znovu zrodí.
Ja viem, že to pochopíš.*

S PODPOROU

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

BRATISLAVA - STARÉ MESTO

MEDIÁLNI PARTNERI

RÁDIO EXPRES

rtv:
ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA

PLUS 7 DNÍ

. t a s r .

Pravda

slovenka

woman
M A G A Z I N

dobré noviny.sk

tv-program.sk

BKIS
BRATISLAVSKÉ
KULTÚRNE
A INFORMAČNÉ
STREDISKO

musical
media

PARTNERI

VÍNÁRSTVO MIRO FONDRK

Lucka
Tejvodný angel

brose
Competence in Mechatronics

Program Divadla Nová scéna k inscenácii

 DIVADLO
NOVÁ SCÉNA

Les Misérables

Bedári

zodpovedná redaktorka: **Ingrid Fašiangová**

fotografie: **Marek Malúšek**

grafická úprava: **Tomáš Miško**

www.novascena.sk

